

Onderzoek naar slagpenruï van zeeëenden en andere vogels op zee

Een aantal vogelsoorten zoals eenden, ganzen en alkachtigen ruien al hun vleugelpennen tegelijkertijd en kunnen dan een aantal weken niet vliegen. Deze vogels ruien de pennen doorgaans op plaatsen waar voedsel en veiligheid van nature zijn gegarandeerd. Naast de trek tussen zomer- en winterkwartier vertonen ze in de zomer dan ook vaak een trek naar en van een speciale ruiplaats.

Van de op zee verblijvende vogels zijn de verschillende ruigebieden nog maar ten dele bekend. De kans is groot dat er her en der op de Noordzee voor onze kust alsmede op de wadden en zeearmen vogels hun slagpennen ruien zonder dat dit ooit is opgemerkt. Mede in verband met de bescherming (vogels zijn in de periode dat ze niet kunnen vliegen extra kwetsbaar) is een betere kennis van de ruiplaatsen en rui-perioden van belang.

Onder auspiciën van de "Zeeëenden Werkgroep" van het International Waterfowl Research Bureau is de laatste jaren naar ruiplaatsen in de Europese kustwateren gezocht. Het afzoeken van de zee met schepen en/of vliegtuigen is niet alleen erg kostbaar maar in de praktijk bleek het ook erg moeilijk om op deze manier het ruien van de waargenomen vogels werkelijk vast te stellen. Afgestoten veren blijven echter drijven en spoelen na enige tijd op een kust aan. Dergelijke veren geven dus een aanwijzing dat ergens een vogel heeft geruid. De slagpennen kunnen worden gedetermineerd. Als er rekening wordt gehouden met een aantal factoren, zoals de voorafgaande windrichting en de relatieve aantallen aangespoelde veren op de verschillende plaatsen dan kunnen de ruigebieden worden gelokaliseerd.

Het thans begonnen onderzoek behelst dan ook het verzamelen van aangespoelde veren langs de kust, waarna deze later centraal worden uitgezocht. Het onderzoek start in 1981, waarna het nog enige jaren zal worden voortgezet.

Aanwijzingen voor medewerkers:

1. Wat verzameld moet worden: alle aangespoelde vleugelpennen (grote en kleine slagpennen). Pennen zijn veren met een tamelijk stevige schaft. Denk eraan dat een deel van de pennen slechts enkele cm lang is. Verzamel dus ook de kleine pennen en selecteer niet op soort. Bij twijfel of een veer een dekveer of een pen is, wordt de veer toch verzameld. (mogelijk kan er in de toekomst een determinatie overzicht worden gemaakt).
2. Aantal te verzamelen pennen: het liefst zoveel mogelijk, maar er is een limiet van maximaal 1000 pennen van één plaats per monster. Is er nauwelijks iets te vinden dan is ieder monster hoe klein ook van belang. Ook volkomen negatieve gegevens zijn belangrijk.
Verzamel geen veren met olie. De veren moeten schoon zijn. Plankton en schuim even afwrijven voor de veren worden opgeborgen. Bij het verzamelen zijn in het veld plastic zakken gemakkelijk. De veren moeten echter volkomen droog zijn voordat een plastic zak mag worden afgesloten. Veiliger zijn papieren zakken. Plastic zakken met gaatjes, zoals die o.a. worden gebruikt voor groente, zijn onge-schikt (De veren kruipen bij het vervoer door de gaatjes).
3. Verzamelplaats: in aanmerking komt elk stuk kust (strand, dijk, wadkant) in Europa dat een open verbinding heeft met de zee.
4. Verzamelperiode: de maanden juli, augustus en september. Mogelijk wordt na 1981 de verzamelperiode verlengd.
5. Verzamelrequentie: indien mogelijk wekelijks. Daar het onderzoek oriënterend is, is echter iedere collectie van belang ook al is het alleen mogelijk geweest om éénmaal op een plaats te verzamelen.
6. Etikettering van het monster: in iedere zak moet een briefje worden gestopt waarop staat vermeld verzamelplaats bv. strand Vlieland tussen paal 40 en 48 (8 km); schor bij Bergen op Zoom, ong. 1 km.

datum (dag, maand en jaartal)

naam en adres van verzamelaar. Bij groepen behalve de naam van de groep ook de naam en het adres van de verantwoordelijke functionaris.

Op het briefje kunnen ook eventuele bijzonderheden worden vermeld bv. 5 km strand aanspoelselijn afgezocht, slechts 2 veren gevonden en dik onder de olie.

N.B. HET BRIEFJE IS NET ZO BELANGRIJK ALS DE VEREN. Besteed er dus ook zorg aan.

Ter stimulering kan gezegd worden dat er voor de drie belangrijkste verzamelingen een verrassing in petto ligt. Inzenders ontvangen na uitwerking een kort overzicht van de resultaten.

De monsters veren kunnen worden gezonden naar de nationale coördinator voor de Zeeëenden Werkgroep, de heer C. Swennen, Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, Postbus 59, 1790 AB Texel. Mensen die graag ook bij de uitwerking van het materiaal betrokken willen worden kunnen met hem contact opnemen.

juli 1981
C. Swennen
Texel